

vlastnosti, vzťahy; jednotlivé a všeobecné; substancia a atribúty; čas a priestor; vedomie, myslenie; vzťah myslenia k hmote a i.

Článok I. V. Kuznecova sa zameriava hlavne na dôkaz, že filozofia je veda, a to veda o najvšeobecnejších zákonoch rozvoja prírody, spoločnosti a myslenia. No i on zastáva stanovisko, že filozofia je osobitnou vedou, vedou iného druhu, ako je napr. astronómia alebo matematika. Ťažisko Ayerovej argumentácie je však v tom, že popiera možnosť filozofie ako všeobecnej a pritom samostatnej vedy. A v tomto ohľade článok I. V. Kuznecova nie je celkom vyčerpávajúci. Domnievame sa však, že diskusia bude pokračovať a príspeje k riešeniu takej zložitej a aktuálnej otázky, akou je otázka predmetu a funkcie filozofie.

— *jp* —

● **NOVÝ ROBERTSON V SLOVENČINE.** — V poslednom čase vyšlo u nás pomerne mnoho ateistickej literatúry. Je sympatické, že naše vydavateľstvá pri jej výbere siahli i do produkcie pokrokového anglického mysliteľa a významného bádateľa v oblasti dejín kresťanského náboženstva, A. Robertsona. Štúdia „Človek pánom svojho osudu“* je u nás už treťou publikáciou autora, popri prácach „Pôvod kresťanstva“ a „Racionalizmus v teórii a v praxi“. Vznikla v povojnovom období, je reakciou a odpoveďou na hlasy na Západe, ktoré tvrdia, „že príčinou chaosu je to, že sa ľudia zriekli viery“ a že ak chceme „znovu získať zmysel svojho života a svoje šťastie, musíme sa vrátiť k náboženstvu“.

Katastrofa druhej svetovej vojny v plnej svojej hrôze otriasla vedomím ľudí celého sveta. Ľudstvo je na križovatke a Robertson vážne pripomína, že „treba si vybrať medzi predvedeckou anarchiou sveta na jednej strane, t. j. stavom, keď sa človek nepokúša rozumieť a kontrolovať svoje

okolie, ale verí slovám kňazov a vládcov, že je to nad jeho rozum a mimo jeho dosahu a že jeho povinnosťou je iba podriaďiť sa božej vôli, ako ju oni vysvetľujú — a vedeckým poriadkom na strane druhej, keď človek využíva svoje vedomosti a sily, možnosti spolupráce a výchovy, ktoré sám rozvinul, na kontrolu vlastného osudu“.

Autor si kladie za úlohu podrobiť skúške kritériá pravdy, na ktoré sa odvoláva veda i náboženstvo, skúmať príčiny, ktoré viedli k ich rozchodu, ich prínos v minulosti a čo možno očakávať od nich pri vytváraní moderného sveta a pri riešení jeho problémov. S tým zámerom a z tohto hľadiska sprevádza svojho čitateľa dejinami filozofie, kresťanstva i vedy v ich vzájomnej súvislosti od počiatkov až do dnešných čias, pričom duchaplné a nekompromisne odhaľuje a kritizuje kresťanské náboženstvo, poukazuje na reakčnú úlohu, ktorú zohralo vo vývine ľudského poznania. Na druhej strane zdôrazňuje, že najväčším pomocníkom v úsilí o pokrok a rozvoj vedy bola práve materialistická filozofia, vyvrcholenie ktorej predstavuje zrod vedeckého materializmu.

A. Robertson sa vo svojich vývodoch opiera o hlboké a všestranné znalosti z dejín filozofie a hlavne samotného kresťanského náboženstva, pričom sa vedome usiluje o vedeckomaterialistickú líniu. Kniha je určená a prispôbená pre širší okruh čitateľov, najmä anglických, čo nám vysvetľuje u nás trochu neobvyklý prístup k problematike, ako aj zdôraznenú argumentáciu zdravého rozumu, v čom s ním nemôžeme celkom súhlasiť. Taktiež mu možno vyčítať niektoré nepresnosti v súvislosti s hodnotením črt jednotlivých filozofických systémov vzhľadom na ich hodnotu pre vytvorenie vedeckého svetového názoru a čiastočné precenenie významu anglického utilitarizmu a Humovho agnosticizmu pre vznik vedeckej filozofie.

Z formálnej stránky je práca pôsobivou kombináciou sympaticky živého štýlu s plastickým obsahom; zaujme a podnieti širšie

* Bratislava, Osveta 1961, str. 145.

i odborné publikum. Doslov dr. Jána Bodnára štúdiu vhodne dotvára a dokresluje.

E. Jurániová

● **ZDRAVOTNÍCTVO A VEDECKÝ SVETONÁZOR** — je názov novej periodickej publikácie, ktorú ako skriptum pre ideologickú výchovu zdravotníckych pracovníkov vydáva odbor SNR pre zdravotníctvo vo Vydavateľstve Osveta. Prvé číslo má 58 strán a obsahuje štyri články (náklad 800 výtlačkov, rotaprint).

V úvodnom článku „K niektorým otázkam ideologickej výchovy v zdravotníctve“ M. Ošmera poukazuje na nutnosť zlepšenia ideologického štúdia zdravotníckych pracovníkov. Vydávanie tejto pomôcky má uľahčiť lekárom ideologické štúdium. Autor zdôrazňuje, že sa treba sústrediť najmä na formovanie a prehlbovanie zásad komunistickej morálky v myslení a praktickej činnosti zdravotníckych pracovníkov, na boj za dôsledné prekonanie náboženských predsudkov a vyzbrojenie zdravotníkov pre aktívnu vedeckoateistickú výchovu občanov a napokon na boj s nevedeckými idealistickými názormi a tendenciami v samotných lekárskejších vedách.

Článok V. Pujdesa a M. Ošmeru — „Tretia päťročnica — plán vyspelej socialistickej spoločnosti“ má všeobecne informatívny charakter.

Filozofickej problematike sú venované dva články: J. Jančovičová „K problémom materialistického chápania spoločnosti“ a T. Niederlanda „Význam chemických reakcií pre materialistické chápanie životných procesov v organizme“.

J. Jančovičová podáva stručný prehľad názorov význačných predmarxistických mysliteľov na dejiny, poukazuje na príčiny ich vcelku idealistického poňatia spoločenského života, zhŕňa hlavné črty vedeckého vysvetľovania dejín. V závere autorka poukazuje na reakčnú úlohu súčasnej buržoáznej sociológie. Článok vcelku úspešne podáva stručný, v niekolkých vetách načrtnutý prehľad hlavných názorov na deji-

ny, avšak prílišná stručnosť viedla niekde k nejasnostiam a drobným nepresnostiam.

T. Niederland vo svojom článku úvodom pripomína hlavné úlohy biochémie a zdôrazňuje význam biochemického skúmania života pre podloženie vedeckého materialistického svetonázoru. Ukazuje, že pre boj materializmu s idealizmom mali veľký význam niektoré vedecké zistenia, najmä Wöhlerova syntéza močoviny, zistenie a izolácia mechanizmu účinku enzýmov a vysvetlenie energetickej podstaty chemických reakcií, prebiehajúcich v živom organizme. Článok je zaujímavý, avšak vyskytujú sa v ňom zbytočné nepresnosti (napr. na str. 50 autor hovorí, že „život sa teda ukazuje ako najvyššia forma pohybu hmoty“).

Potreba periodickej publikácie zaoberajúcej sa ideologickými problémami práce v zdravotníctve a v lekárskejších vedách je nesporná. Preto treba Zdravotníctvo a vedecký svetonázor vrelo uvítať, zaželat kolektívu Katedry marxizmu-leninizmu SÚDL v Bratislave — na pleciach ktorého leží starostlivosť o jeho vydávanie — veľa úspechov a čitateľom veľa zaujímavých a kvalitných článkov.

J. K.

● **O FORMÁCH SPOLOČENSKÉHO VEDOMIA.** — V súvislosti s budovaním socializmu a komunizmu, ako i so súčasným ideologickým bojom medzi komunistickým a buržoáznym svetonázorom stáva sa zvlášť aktuálnou problematika foriem spoločenského vedomia. Vychádzajúc z tejto potreby, napísal kolektív Katedry dialektického a historického materializmu a humanitných fakúlt Lomonosovovej univerzity v Moskve knihu „Formy spoločenského vedomia“ (Formy občestvennogo soznanija — Izdatelstvo Moskovskogo universiteta 1962). Autori si nekládli za úlohu riešiť špeciálne teoretické otázky, ale predovšetkým sledovali prístupné a pútavé vysvetlenie tých otázok, s ktorými sa propagandisti marxistickej filozofie stretávajú v praxi.